

מקום קטן בים

היהו לנו שני ילדים קטנים, בית בחופית, גינה לא מטופחת, ונוף של נחל וים, אבל משהו לא צלח ונדמה היה לנו שיוכל לתקון דווקא בקיבוץ. קמנו והצטרפנו לקיבוץ שובל שבנגב הצפוני ליד קו הבצורת. קיבוץ שובל היה אז השאור שבעיסה הקיבוצית קומונה א' (שזה אומר שותפים בתחתונים) הדור שני של מנהיגי מפם בא משם. ואנחנו, מוילה בפרוור עברנו לחדר בקיבוץ והפקדנו את הילדים בידי המטפלות שבבית הילדים. ריבקה, כלכלנית בכירה במחלקת המחקר בבנק ישראל, עברה לעבוד בהנהלת החשבונות ואני בתפוחים. והיה שם מטע תפוחים לתפארת. בצוות המטע היו: המנהל הוותיק שנקרא לו א', הסגן הטוען לכתר שנקרא לו ב', שני פועלים ערבים בדואים מוחמד ומוסטפא, וכמה חברי קיבוץ מבוגרים שכבר מזמן נמאסו עליהם החיים בקיבוץ אבל לא ידעו איך לצאת משם. שאר העובדים היו בני הקיבוץ ובנותיו יא' ו-יב' ניקים, כולם גיבורים ויפים הבנים שנה אחר-כך כבר שירתו ביחידות מובחרות והבנות בשערותיהן הארוכות יפות שבת לבכות. ועוד היו שם בני ההכשרה הירושלמית כולם חכמים נלהבים ויודעים את התורה. אני הייתי ממונה על בני הנוער כאשר עבדו במטע וגם יזמתי חוג לכלכלה לבני הקיבוץ בשעות הפנאי. לא בטוח שאת כל התפקידים האלה מלאתי כהלכה ובוודאי שלא הייתי זריז בקטיפ ובמיון. בעיקר הייתי טוב בדיבור. במטע התפוחים היו מטלות שהיה בהן מסוד העיבור. (כך מכונים החישובים של עיבור השנה) למשל דחיפה של 8 עגלות לתומות זו לזו בעומק השורה, באמצעות טרקטור הנוסע אחורנית. את זה ידע רק מוסטפא, או העמסה של מיכל תפוחים על משאית באמצעות גלגלת ממונעת את זה ידע א' (המנהל). המטלה השלישית הייתה לתקן את מכונת המיון, את זה ידע רק מוחמד.

יום אחד קץ ב' בתפקיד הסגן והחליט שהוא רוצה להיות המנהל. הוא הגיש את מועמדותו לאסיפה הכללית של הקיבוץ וחיכה לגזר דינו. כאשר חזר אל החברה אמרנו נו? אמר: "לא בשל". חשב רגע והוסיף: "לא בשל? רקוב".

בימות הקיץ עבדנו במטע. אנחנו גזמנו את העצים ומוחמד ומוסטפא ריססו ודישנו. כאשר הבשיל היבול קטפנו אותו לתוך מיכלים שהיו מונחים על העגלות הנ"ל. את המיכלים גרר מוחמד בשיירות של 8, לבית הקירור שם שהו באווירה מבוקרת (הרכב גזים מיוחד המונע הבשלה וריקבון) עד לעונת החורף בה עולה מחיר התפוחים. בחורף היינו מוצאים אותם מן הקירור, ממיינים, אורזים ושולחים לשוק. המיון והאריזה נעשו בסככה תחת גג מפח שהשמיע את הגשם בקול גדול, כשהיה גשם. קיבוץ שובל נמצא סמוך לקו הבצורת. כאשר קודרים פני השמים זורחים פני חברי הקיבוץ. וכל זה למה? מפני שהם זורעים 20,000 דונם חיטה כל שנה. לי, שבאתי מכפר ויתקין שם הכל גדל בהשקיה, זו הייתה הפתעה. בכפר ויתקין, הגשם היה טירדה מפני שהפריע בעבודה.

יום אחד בעוד אני עומד מול מוחמד משני צידי מכונת המיון ופולה רקובים, שמענו קטע משיחת היום. אחד הקיבוצאים סיפר שקרא ב"על המשמר" (זוכרים עיתון כזה?) שבברית המועצות (זוכרים?) בנו שוברת קרח כה גדולה וחזקה שיכולה לפרוץ תעלה בין הים הבלטי לים יפן סמוך לחוג הקוטב. כולם רחב ליבם מנפלאות

הקומוניזם. כבר היו מחשבים את התועלת שתצמח מזה לעולם. ואז הרים מוחמד את ראשו ושאל: "אבל איפה יהיה מקום קטן בים שבו יגבו את הכסף?" והמשפט הזה היה נר לרגלי בבל ימי עבודתי מאז. מאז עבדתי 30 שנה במכון מחקר ופיתוח שהניב חידושים ועלי היה להעריך את תועלתם, ובאותו הזמן אף אחד ממנווטי המחקר החקלאי בארץ ובעולם לא חשב על "מקום קטן בים".